

4-SINF O'QUVCHILARINI MATEMATIKA DARSLARIDA MANTIQUIY FIKRLASH QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY METODIKASI

Xaitova Nazokat

JDPU, Boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası dotsenti

G'aybullayeva Dilmora

Boshlang'ich ta'lim fakulteti, 810-23-guruh, 3-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17500783>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada 4-sinf o'quvchilarining matematika darslarida mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishning zamonaviy metodikasi tahlil qilingan. Maqolada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tegishli qarorlari va ta'lim konsepsiyalari asosida matematika fanini o'qitishda innovatsion metodlar, integratsion yondashuvlar, o'yin texnologiyalari va STEAM faoliyatlari orqali o'quvchilarda tafakkur va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish yo'llari taklif etiladi.

KALIT SO'ZLAR:

Boshlang'ich ta'lim, matematika, mantiqiy fikrlash, zamonaviy metodika, STEAM, integratsiya, o'yin texnologiyalari.

KIRISH

Bugungi kunda mamlakatimizda ta'lim-tarbiya sohasini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi "O'zbekiston Respublikasida xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5712-sonli Farmoni hamda 2020-yil 6-noyabrdagi PQ-4884-son qarori matematika ta'limini takomillashtirish, o'quvchilarda mantiqiy va ijodiy fikrlashni shakllantirish zaruratini belgilagan. Shu sababli, boshlang'ich ta'lim bosqichida mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan metodik yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish muhimdir.

Shu nuqtayi nazardan, boshlang'ich ta'lim bosqichidan boshlab, xususan 4-sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zamon talabi hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Mantiqiy fikrlash — o'quvchilarning tahlil qilish, solishtirish, umumlashtirish va xulosa chiqarish qobiliyatidir. 4-sinf o'quvchilari abstrakt fikrlash bosqichiga o'tish jarayonida bo'lib, matematika darslari ularning sabab-oqibat aloqalarini tushunishlariga yordam beradi; sabab-oqibat aloqalarini tushunadi; yechimga bir necha usul bilan erishishni o'rganadi; mustaqil fikr yuritishga odatlanadi.

Zamonaviy metodlar orasida o'yin texnologiyalari, mantiqiy masalalar, boshqotirmalar, integratsion yondashuvlar va STEAM texnologiyalari alohida o'rin tutadi. Masalan, o'yin shaklidagi topshiriqlar o'quvchilarning diqqatini jamlash, mantiqiy bog'lanishlarni topish va muammolarni hal etish ko'nikmalarini oshiradi. Interfaol usullar, jumladan, aqliy hujum, klaster, baliq skeleti metodlari yordamida o'quvchilar mustaqil fikrlashni o'rganadilar. Bugungi kunda matematika darslarida mantiqiy fikrlashni shakllantirish uchun quyidagi metodik yondashuvlar samarali hisoblanadi: a) Mantiqiy masalalar va boshqotirmalar: O'quvchilarga turli mantiqiy masalalar, "krossvord", "sudoku", "matematik domino" kabi topshiriqlarni berish orqali ularning diqqat va tafakkuri rivojlantiriladi.

b) O'yin texnologiyalari

Matematika darslarida "Kim tez?", "Topqirlar bellashuvi", "Mantiqiy yo'l top" kabi didaktik o'yinlar o'quvchilarda raqobat va qiziqishni kuchaytiradi.

c) Integratsion yondashuv

Matematika darslarini tabiatshunoslik, texnologiya va informatika fanlari bilan bog'lab o'tish orqali bolalar bilimlarni yaxlit idrok etadi. Masalan, "Geometrik shakllar va tabiat" mavzusini integratsiya asosida o'qitish mumkin.

d) STEAM asosidagi metodlar

Matematika fanini san'at, texnologiya va muhandislik elementlari bilan bog'lab, o'quvchilarni ijodiy faoliyatga jalb qilish mantiqiy fikrlashni yanada rivojlantiradi. Masalan, geometrik shakllardan foydalanib oddiy maketlar yasash, natijalarni matematik hisoblash orqali mustahkamlanadi.

3. O'qituvchining roli

O'qituvchi matematika darslarini faqat bilim berish bilan cheklanmasdan, balki har bir mashg'ulotda o'quvchilarning fikrlash jarayonini rag'batlantiruvchi savol va topshiriqlardan foydalanishi lozim. Zamonaviy o'qituvchi uchun asosiy vazifa – "tayyor bilimni berish" emas, balki o'quvchini mustaqil bilim izlash va xulosa chiqarishga yo'naltirishdir.

4. Natijadorlik

Mantiqiy fikrlashni shakllantirishga qaratilgan metodik yondashuvlar natijasida 4-sinf o'quvchilari quyidagilarga erishadi:

- matematik tafakkuri kengayadi;
- o'qishga qiziqishi ortadi;
- mustaqil va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham mantiqiy fikrlashni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Elektron taqdimotlar, interaktiv dasturlar va onlayn platformalar orqali o'quvchilar mavzuni chuqurroq o'zlashtiradilar.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, 4-sinf matematika darslarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish davlat ta'lim siyosati bilan uzviy bog'liq. Innovatsion metodlar, STEAM yondashuvlari, interfaol o'yinlar va axborot texnologiyalari yordamida o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. O'qituvchi bu jarayonda yo'naltiruvchi va motivatsiya beruvchi rolni bajaradi. Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan ta'lim islohotlari, jumladan, matematika fanini rivojlantirishga qaratilgan qarorlar bugungi kunda ushbu jarayonni ilmiy asoslangan holda olib borishga katta imkoniyat yaratmoqda.

Innovatsion yondashuvlar, integratsiya, o'yin va STEAM texnologiyalari asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar nafaqat o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantiradi, balki ularni mustaqil fikrlash, ijodkorlik va amaliy bilimlarni qo'llashga ham yo'naltiradi.

Shunday ekan, matematika ta'limida zamonaviy metodik yondashuvlardan samarali foydalanish orqali biz kelajakda raqobatbardosh, tafakkuri keng va bilimdon yoshlarni tarbiyalashimiz mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. PF-5712-sonli Farmon, 29.04.2019.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4884-son qarori, 06.11.2020.
3. Jo'rayev M., Yo'ldosheva D. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2021.
4. Karimova N. Pedagogik innovatsiyalar va integratsion yondashuvlar. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
5. Zunnunov A. Matematika o'qitish metodikasi. Toshkent: Fan, 2019.